

Aan de voorzitter, griffier en leden van de
Vaste Kamercommissie voor VWS
Tweede Kamer der Staten Generaal
cie.VWS@tweedekamer.nl

Betreft: commissiedebat GGZ / Maatschappelijke opvang / Suïcidepreventie d.d. 11 mei 2022

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie voor VWS,

Als Stichting Zwerfjongeren Nederland hebben wij als het gaat om dak- en thuisloosheid onder jongeren bij het commissiedebat op 11 mei aanstaande één centrale boodschap: Het rijk is aan zet om dak- en thuisloosheid onder jongeren te voorkomen en tegen te gaan, niet “het veld” of (pilot-)gemeenten. Hieronder werken wij dit voor u uit in concrete punten.

Bij de stukken zit de brief d.d. 16 december van voormalig staatssecretaris P. Blokhuis. In deze brief refereert de heer Blokhuis aan de Zwerfsteen die hij in 2018 aan de Tweede Kamer presenteerde om de noodzaak voor een Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren¹ kracht bij te zetten. De ambities van staatssecretaris Blokhuis waren hoog. Onder andere ‘geen enkele jongere op straat’ en toewerken naar een maximum verblijf van drie maanden in de Maatschappelijke Opvang. Dat is helaas niet gelukt. In tegendeel, de laatste ‘Monitor dak- en thuisloosheid’² van KPMG uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS, laat zien dat het aantal dakloze jongeren zelfs is gestegen. Het gemiddelde verblijf in de opvang in de G4 is ruim een jaar. In overige gemeenten is dit gemiddelde een half jaar. Jongeren zouden binnen drie maanden moeten kunnen doorstromen naar een duurzame woonplek.

In dezelfde brief wordt breed ingegaan op wat er door de partijen in het veld, de 14 pilotgemeenten en jongeren is gedaan en bereikt. VWS heeft de partijen bijeengebracht en er is hard gewerkt aan knelpunten in gemeenten. Stichting Zwerfjongeren Nederland vindt dit een mooie opsomming van wat anderen hebben gedaan. Spreekwoordelijk: ‘pronken met andermans veren’. Maar welke maatregelen van het rijk zelf hebben tot structurele oplossingen geleid?

Wat ons betreft is het moment aangebroken om de Zwerfsteen aan het rijk te overhandigen. Het regeerakkoord staat vol mooie voornemens, nu graag ‘boter bij de vis’ voor alle dak- en thuisloze jongeren in Nederland. Belemmerende regelgeving afschaffen voor gemeenten, voldoende inkomens en woonplekken regelen om mee te beginnen: het is de verantwoordelijkheid van het rijk.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2019/03/14/actieprogramma-dak-en-thuisloze-jongeren-2019-2021/actieprogramma-dak-en-thuisloze-jongeren-2019-2021.pdf>

² <https://open.overheid.nl/repository/ronl-fe46406c-1f03-4444-884f-53df8bc90e92/1/pdf/derde-rapportage-monitor-dak-en-thuisloosheid.pdf>

Wilt u aan het kabinet vragen om:

- Samen met de minister voor Volkshuisvesting Hugo de Jonge, die een grote rol voor zichzelf ziet weggelegd om dakloosheid tegen te gaan, afspraken te maken voor voldoende betaalbare woonplekken voor jongeren. Zodat zij niet onnodig lang in de opvang hoeven te verblijven. Een goede manier om woningen betaalbaarder te maken is door het systeem van huurtoeslagen (incl. leeftijdsdrempels) te vervangen door een huurstelsel. In een huurstelsel is de regulering van de huren gebaseerd op een Woningwaarderingstelsel, wat huren betaalbaarder maakt.
- Samen met minister Carola Schouten voor Armoedebeleid de bestaanszekerheid te regelen voor jongeren van 18 tot 21 jaar in een kwetsbare positie (bijv. omdat ze er alleen voor staan, een zorgverleden hebben of statushouder zijn). Concreet kan dit door de jongere centraal te stellen, en te zorgen dat gemeenten als norm kunnen hanteren “doen wat nodig is”. De Bouwdepot³ aanpak laat zien dat als je jongeren vertrouwt, hen waar nodig een adempauze geeft en hen zelf sturing laat geven aan hun leven veel ellende voorkomen wordt. Het is nu aan het rijk om te zorgen dat alle gemeenten die met een dergelijke aanpak aan de slag willen geen strobreed in de weg gelegd wordt. Bij dit alles helpt het ook om de jongerennorm in de bijstand af te schaffen, het minimumjeugdloon gelijk te trekken met die voor volwassenen en de Participatiewet grondig op de schop te nemen.
- Samen met minister van Justitie en Veiligheid Dilan Yeşilgöz-Zegerius afspraken te maken om samen met gemeenten de overgang uit detentie⁴ goed te regelen. Dat betekent ook voor het rijk pas loslaten als de basis op orde is: sturen op communicatie van datum/tijd wanneer jongeren uit detentie komen, voldoende inkomen, een veilige woonplek en ondersteuning. Iets soortgelijks is overigens hard nodig zolang de gesloten jeugdzorg nog bestaat.
- Samen met de staatssecretaris Fiscaliteit Marnix van Rij zorgen dat gemeenten die in het kader van het Bouwdepot een schenking verstrekken aan jongeren geen schenkbelasting hoeven te betalen. Het is een bevreemdende constructie dat de ene overheid de andere op kosten jaagt zonder dat daar een maatschappelijk doel onder ligt.

Met deze concrete maatregelen kunnen deze ministeries gezamenlijk bijdragen aan het voorkomen van jongerendakloosheid. Preventie scheelt enorme trauma's bij jongeren, die daar nog hun hele leven last van kunnen hebben. Zelfs als bepaalde partijen hier niet aan willen vanuit een soort “hangmat-populisme”, zou op z'n minst het moeten overtuigen dat preventie een samenleving veel minder kost dan later de scherven bij elkaar rapen. Voorkomen is beter dan genezen.

Op 24 mei aanstaande organiseert VWS wederom een brainstorm ‘Aanpak dakloosheid’ waar 150 professionals mee mogen denken over voorkomen en oplossen dakloosheid. Het is onze oprechte vraag of dat nodig is. Immers er liggen nog voldoende concrete oplossingen waar de Rijksoverheid mee aan de slag kan en die ervoor kunnen zorgen dat dakloosheid wordt voorkomen. De vijf uitgangspunten van het actieprogramma dak- en thuisloze jongeren (preventie, financiële bestaanszekerheid, opvang en wonen, persoonlijke ontwikkeling en helpende regels) zijn nog lang niet opgelost en behoeven nog alle aandacht van het rijk.

Mocht u over deze brief nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met Marleen van der Kolk, e-mail: m.kolk@zwerfjongeren.nl en mobiele nummer 06-30720138.

U alle benodigde wijsheid toewensend,

Met vriendelijke groet,
Hella Masuger en Marleen van der Kolk,
Stichting Zwerfjongeren Nederland.

³ www.hetbouwdepot.nl

⁴ <https://zwerfjongeren.nl/uit-detentie-en-dan/>

